הִלְכוֹת בִּרְכַּת הַמָּזוֹן סִימָן קפח

ח שם בְּגְמָרָא.

וְאִם טָעָה וְלֹא הִזְכִּיר שֶׁל יוֹם טוֹב, אוֹמֵר בָּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר (ג) נָתַן (יח) יָמִים טוֹבִים לְיִשְׂרָאֵל (יט) לְשָׂשׂוֹן וּלְשִׂמְחָה אֶת יוֹם חַג פְּלוֹנִי הַזֶּה, בָּרוּךְ אַתָּה ה' מְקַדֵּשׁ יִשְׂרָאֵל וְהַזְּמַנִּים. וְאִם חָל (כ) יוֹם טוֹב בְּשַׁבָּת, אוֹמֵר שֶׁנָּתַן שַׁבָּתוֹת לִמְנוּחָה לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בְּאַהֲבָה לְאוֹת וְלִבְרִית וְיָמִים טוֹבִים לְשָׂשׂוֹן וּלְשִׂמְחָה אֶת יוֹם חַג פְּלוֹנִי הַזֶּה, בָּרוּךְ אַתָּה ה' מְקַדֵּשׁ הַשַּׁבָּת וְיִשְׂרָאֵל וְהַזְּמַנִּים. (כא) וְכָל בְּרָכוֹת הַלִּלּוּ בְּשֵׁם וּמַלְכוּת. וְהָא דְּסָגֵי בְּהַהוּ בְּרָכָה, דְּוָקָא כְּשֶׁנִּזְכַּר (כב) קֹדֶם שֶׁהִתְחִיל הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב, אֲבָל אִם לֹא נִזְכַּר (כג) * עַד שֶׁהִתְחִיל הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב צָרִיךְ * לַחֲזֹר (כד) * לְרֹאשׁ בִּרְכַּת הַמָּזוֹן: ז [*] ח"אִם

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

ז [בשו"ע] **אִם טָעָה** כו'. וְכָתַב בְּרֵכֵי יוֹסֵף (סק"י) בְּשֵׁכַח רָצָה וְהִתְחִיל לוֹמַר בָּרוּךְ אַתָּה ה' וְנִזְכַּר וְסָיַם לַמִּדְנֵי חַסְדֶיךָ, אֲפִלּוּ לְמָה שֶׁכָּתַב הָרִיטְבָּ"א בְּחִדּוּשָׁיו (תענית ג: ד"ה ושמעתי) לְדַעַת קְצָת פּוֹסְקִים דִּלְדִידְהוּ לְכַתְּחִלָּה אֵין לְסַיֵּם לַמִּדְנֵי חַסְדֶיךָ אֶלָּא יְסַיֵּם בּוֹנֵה יְרוּשָׁלַיִם וְיֹאמַר בָּרוּךְ

בַּאֵר הַיֵּטֵב

לְרֹאשׁ כֵּיוָן שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ לְתַקֵּן הַחִפָּרוֹן, אֶלָּא דְּאִם יוֹדֵעַ הַהַתְחָלָה וְהַסִּיּוּם סָגֵי אַף שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ שְׁאָר הַנֻּסְחָא כָּרָאוּי. ט"ז (סק"ד): (ג) **נָתַן.** וּבְרֹאשׁ הַשָּׁנָה אֵין אוֹמְרִים בָּזֶה וּדְבָרְךָ מַלְכֵּנוּ אֱמֶת. מַהֲרִי"ל (סי' קמו). וְאֵין אוֹמְרִים לְשָׁשׂוֹן וּלְשִׂמְחָה בְּרֹאשׁ

בַּאוּר הַלָּכָה

* **עַד שֶׁהִתְחִיל** וכו'. **עַיִן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה** (ס"ק כג) **מַה שָּׁכָתְבְנוּ בְּשֵׁם הַחַיֵּי אָדָם**
(ח"א כלל מז סי"ח), **וְהִנֵּה מִשְּׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים מִשְׁמַע דְּמִשֶּׁהִתְחִיל בְּרָכָה זוֹ שׁוּב אֵין תַּקָּנָה וְחוֹזֵר לְרֹאשׁ** דְּלֹא כְּחַיֵּי אָדָם, וְנִרְאֶה לִי דִּסְכִירָא לְהוּ דְּהָא דְּאָמְרִינַן בַּשַּׁ"ס (מט:) דִּכְשָׁפַתַּח בְּהַטּוֹב וְהַמֵּטִיב חוֹזֵר לְרֹאשׁ הוּא מִשּׁוּם שֶׁעַל יְדֵי זֶה נִפְרָ שֶׁשָּׁכַר הַשִּׁיחַ דַּעְתּוֹ מִבִּרְכָה שְׁלִישִׁית, וְכֵן מַשְׁמַע בְּאֵמֶת בִּירוּשַׁלְמִי פֶּרֶק שְׁלשָׁה שֶׁאָכְלוּ הֲלָכָה ד' עַיִן שָׁם בְּפְנֵי מֹשֶׁה (ד"ה כן) וְכֵן מְבֹאָר בְּאוֹר זָרוּעַ בְּהִלְכוֹת סְעוּדָה סִימָן ר' עַיִן שָׁם, וּלְפִי זֶה מַאי מְהַנֵּי שִׁיגְמֹר אֲשֶׁר נָתַן מְנוּחָה לְרֵעַ עַל כָּל פָּנִים כְּשֶׁאָמַר בָּרוּךְ אַתָּה ה' חָשַׁב אַדַּעַת בְּרָכָה רְבִיעִית וּמִפִּילָא כְּבָר הִשִּׂיחַ דַּעְתּוֹ מִבִּרְכָה שְׁלִישִׁית, **וְעַל כֵּן** [ז] **דִּינָא דְּחַיֵּי אָדָם צָרִיךְ עִיּוּן גָּדוֹל:**

* **לַחֲזֹר** וכו'. **אִם נִזְדַּמֵּן בִּבְרָכַת הַמָּזוֹן וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ בְּאֵיזֶה בְּרָכָה עוֹמֵד, חוֹזֵר לְרֹאשׁ בִּרְכַּת הַמָּזוֹן, אִם לֹא שֶׁיּוֹדֵעַ בְּוַדַּאי שֶׁאֹמַר אֵיזֶה מֵהַבְּרָכוֹת שֶׁאָז אֵינוֹ חוֹזֵר אֶלָּא לַמָּקוֹם שֶׁמְּתַפֵּק** [בְּרֵכֵי יוֹסֵף (סק"ח)]:

* **לְרֹאשׁ בִּרְכַּת הַמָּזוֹן.** הִנֵּה אַף דְּהָרַאֲבַ"ד (פ"ב ה"י"ב) וְהָרַשְׁבָּ"א (מט: ד"ה לא) וְרַבֵּנוּ יוֹנָה (לו. ד"ה לאוקמ) סָבִירָא לֵיהּ דְּחוֹזֵר לִבְנֹה יְרוּשָׁלַיִם כֵּיוָן שֶׁהוּא עוֹמֵד עֲדַיִן בִּבְרָכַת הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב [דְּאִם נָמַר גַּם הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב לְכַלֵּי עָלְמָא חוֹזֵר לְרֹאשׁ בִּרְכַּת הַמָּזוֹן], מִכָּל מָקוֹם סָתַם לְדִינָא דְּחוֹזֵר לְרֹאשׁ מִשּׁוּם דְּהָרַמְבַּ"ם (פ"ב ה"י"ב) וְרַשַׁ"י (מט: ד"ה והדר) וְהָרֹאשׁ (פ"ז סי' כג) קַיְימֵי בַּחֲדָא שִׁיטְתָּא דְּחוֹזֵר לְרֹאשׁ. וְהִנֵּה אַף שֶׁמָּצָאתִי בְּרוֹקֵחַ (סי' שלט) גַּם כֵּן שֶׁדִּעְתּוֹ כְּהָרַאֲבַ"ד, מִכָּל מָקוֹם אֵין לְזוּז מִפְּסַק הַמְחַבֵּר כִּי חִפַּשְׂתִּי וּמָצָאתִי עוֹד חָבֵל רִאשׁוֹנִים דְּקַיְימֵי כְּוָתֵיהוּ בְּשִׁיטָה זוֹ, הֲלֹא הָמָה הָרֹאשׁ בְּחִדּוּשָׁיו עַל הָרִי"ף (פרקות הלרים מט:) וְהָאוֹר זָרוּעַ (ח"א סי' ר) וְרַבֵּנוּ יְרוּחָם (נתיב יב חלק יט) וְתוֹסְפוֹת רַבֵּנוּ יְהוּדָה עַל בְּרָכוֹת (מט: ד"ה אבל) וּבְשִׁיטָה מְקֻבֶּצֶת (מט: ד"ה ואמרינן) וּמְגַדּוֹל עֹז (פ"ב) בְּשֵׁם גְּדוֹלֵי הַצָּרְפָתִים וְרִיא"ז (לו. אות א), **וְטַעַם שִׁיטָה זוֹ הֶעְתִּיק הַמְּגַן אַבְרָהָם** בְּסִימָן חָ' **סְבָרַת הָרֹא"ש** (שם) **דְּכוּלְּהוּ ג' בְּרָכוֹת חֲשִׁיבִי כִּבְרָכָה אַחַת. וְעַל יְדֵי זֶה הוֹלִיד לָנוּ דִּין חָדָשׁ דְּלָאו דַּוְקָא בְּעִנְיָן זֶה דְּהוּא הַדִּין בְּכָל מָקוֹם שֶׁשָּׁנָה [בְּגוּן שֶׁלֹּא הִזְכִּיר בְּרִית וְתוֹרָה בִּבְרַכַת הָאָרֶץ אוֹ מִלְכוּת בֵּית דָּוִד בִּבְנוֹת יְרוּשָׁלַיִם] דְּחוֹזֵר לְרֹאשׁ בִּרְכַּת הַמָּזוֹן, וְעַיִן בְּקִרְי מֵגִדִּים שֶׁמְּקַפֵּק מְאֹד בָּזֶה** דִּכְהִי דִּלְמָא הָרֹא"ש מוֹכֵחַ דִּין זֶה, מִכָּל מָקוֹם לְרַשַׁ"י (שם) שֶׁכָּתַב שָׁם אַחַר בְּעִנְיָן זֶה עַיֵּן שָׁם בְּדַאֲי בְּטָעָה בִּבְרִית וְתוֹרָה וּכְהַאי גַּוְנָא אֵינוֹ חוֹזֵר רַק לְאוֹתָהּ בְּרָכָה שֶׁטָּעָה בָּהּ, וְכֵן לְהָרַמְבַּ"ם שֶׁכָּתַב אַתָּה, פָּשׁוּט דְּחוֹזֵר לוֹמַר רָצֵה וְהַחֲלִיצֵנוּ אוֹ יַעֲלֶה וְיָבֹא, וְאוֹמַר אַחַר כָּךְ וּבְנֵה יְרוּשָׁלַיִם וכו'. וְאִם נִזְכַּר אַחַר שֶׁאָמַר כָּבֵר בָּרוּךְ אַתָּה ה', (יח) מַהֲנָּתוֹן שֶׁיִּסַּיֵּם תֵּכֶף לְמִדְנֵי חַסְדֶיךָ כְּדֵי שֶׁלֹּא יִהְיֶה הַשֵּׁם לְבַטָּלָה, וְהָנֵי עֲדַיִן כְּלֹא סַיֵּם הַבְּרָכָה וְחוֹזֵר לְרָצֵה: **(כג) עַד שֶׁהִתְחִיל הַטּוֹב וְכוּ'.** כָּתַב **חַיֵּי אָדָם** (ח"א כלל מז סי"ח) **רְצוֹנוֹ לוֹמַר שֶׁאָמַר בָּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָאֵל, זֶה מִקְּרֵי הַתְחָלָה לִבְרָכָה זוֹ,** [ז] **אֲבָל אִם אָמַר רַק בָּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, יְסַיֵּם אֲשֶׁר נָתַן שַׁבָּתוֹת לִמְנוּחָה וכו', וְאַחַר כָּךְ יַחֲזֹר וְיֹאמַר בְּרָכַת הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב, וְעַיִן בְּאוֹר הֲלָכָה** (ד"ה עד): **(כד) לְרֹאשׁ בִּרְכַּת הַמָּזוֹן.** דְּכֵיוָן דִּכְבָר סַיֵּם סֵדֶר בְּרָכוֹת דְּאוֹרַיְיתָא וְהִסִּיחַ דַּעְתּוֹ מֵהֶם וּפָתַח בְּהַטּוֹב וְהַמֵּטִיב,

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

שֶׁבְּאֶמְצַע כָּרְאוּי, אוֹמְרָהּ וְאֵין צָרִיךְ לַחֲזֹר לְרֹאשׁ [ט"ז (סק"ד) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים], וְעַיִן מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ בְּבֵאוּר הֲלָכָה (ד"ה שנתן): **(יח) יָמִים טוֹבִים לְיִשְׂרָאֵל.** צָרִיךְ לוֹמַר לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל: **(יט) לְשָׂשׂוֹן וּלְשִׂמְחָה.** וּבְרֹאשׁ הַשָּׁנָה (יג) אֵין אוֹמְרִים לְשָׂשׂוֹן וּלְשִׂמְחָה, גַּם אֵין אוֹמְרִים וְדִבְרְךָ מַלְכֵּנוּ וכו', וְזֶה נֶעֱלַם (יד) בָּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם שֶׁנָּתַן יָמִים טוֹבִים לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל אֶת יוֹם הַזִּכָּרוֹן הַזֶּה, וְאֵינוֹ חוֹתֵם בָּזֶה, כְּמוֹ בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ, וְזֶהוּ דַּעַת הַמָּגֵן אַבְרָהָם (סק"ז) שֶׁחוֹלֵק עַל כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (הגה"ט) שֶׁמָּשְׁנָה רֹאשׁ הַשָּׁנָה לִשְׁאָר יָמִים טוֹבִים, [א] אֲבָל הָרַבֵּה (טו) אַחֲרוֹנִים הִסְכִּימוּ לְדַעַת כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה וְעַל כֵּן צָרִיךְ לַחְתֹּם בָּרוּךְ אַתָּה ה' מְקַדֵּשׁ יִשְׂרָאֵל וְיוֹם הַזִּכָּרוֹן. וְאִם שָׁכַח וְהִתְחִיל הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב, גַּם כֵּן דַּעַת הַמָּגֵן אַבְרָהָם (סק"ז) דְּשׁוּב אֵינוֹ חוֹזֵר כְּמוֹ בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ, [ב] וְאַלְיָה רַבָּה (סק"ח) חוֹלֵק עָלָיו וּסְבִירָא לֵיהּ דְּחוֹזֵר. וּבְיוֹם הַכִּפּוּרִים לְעִנְיַן חוֹלֶה שֶׁצָּרִיךְ לֶאֱכֹל בּוֹ וְצָרִיךְ לוֹמַר בּוֹ יַעֲלֶה וְיָבֹא כְּדִלְקַמָּן בְּסִימָן תרי"ח סָעִיף י', אִם פָּתַח בְּהַטּוֹב וְהַמֵּטִיב וְנִזְכַּר שֶׁלֹּא אָמַר יַעֲלֶה וְיָבֹא אֵינוֹ צָרִיךְ לַחֲזֹר וּכְמוֹ בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ, וְאִם נִזְכַּר קֹדֶם שֶׁהִתְחִיל בְּרָכַת הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב, (מז) יֵשׁ אוֹמְרִים דְּצָרִיךְ לוֹמַר בָּרוּךְ שֶׁנָּתַן יָמִים קְדוֹשִׁים לְיִשְׂרָאֵל אֶת יוֹם הַכִּפּוּרִים הַזֶּה בְּלִי חֲתִימָה, (יז) וְיֵשׁ אוֹמְרִים דְּכָזֶה לֹא תִּקְּנוּ חֲכָמִים כְּלָל וְגַם בְּרָכָה לְהַשְׁלִים הַזְכָּרַת יַעֲלֶה וְיָבֹא וְכָל שֶׁלֹּא אָמַר בִּמְקוֹמוֹ שׁוּב אֵינוֹ חוֹזֵר, וְכֵן מִסְתַּבְּרָא: **(כ) יוֹם טוֹב בְּשַׁבָּת, אוֹמֵר** וכו'. וּמְיֻירֵי שֶׁשָּׁכַח וְלֹא אָמַר שְׁנֵיהֶם לֹא רָצָה וְלֹא יַעֲלֶה וְיָבֹא וּלְהֶכִי צָרִיךְ לְכָלל שְׁנֵיהֶם, אֲבָל אִם שָׁכַח שֶׁל שַׁבָּת לְבַד אוֹמֵר רַק אֲשֶׁר נָתַן שַׁבָּתוֹת לִמְנוּחָה, וְכֵן בְּשָׁכַח שֶׁל יוֹם טוֹב לְבַד אוֹמֵר אֲשֶׁר נָתַן יָמִים טוֹבִים לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל וְכוּ' [אַחֲרוֹנִים]: **(כא) וְכָל בְּרָכוֹת הַלָּלּוּ** וכו'. פָּרוּשׁ פְּתִיחַת הַבְּרָכוֹת: **(כב) קֹדֶם שֶׁהִתְחִיל הַטּוֹב** וכו'. הַיְנוּ שֶׁעוֹמֵד אַחַר בְּרָכַת בּוֹנֵה יְרוּשָׁלַיִם. וְאִם נִזְכַּר אַחַר שֶׁאָמַר תִּבַת בָּרוּךְ אַתָּה ה', (יח) מַהֲנָּתוֹן שֶׁיִּסַּיֵּם תֵּכֶף לְמִדְנֵי חַסְדֶיךָ כְּדֵי שֶׁלֹּא יִהְיֶה הַשֵּׁם לְבַטָּלָה, וְהָנֵי עֲדַיִן כְּלֹא סַיֵּם הַבְּרָכָה וְחוֹזֵר לְרָצֵה: **(כג) עַד שֶׁהִתְחִיל הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב** וכו'. כָּתַב **חַיֵּי אָדָם** (ח"א כלל מז סי"ח) **רְצוֹנוֹ לוֹמַר שֶׁאָמַר בָּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, זֶה מִקְּרֵי הַתְחָלָה לִבְרָכָה זוֹ,** [ז] **אֲבָל אִם אָמַר רַק בָּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, יְסַיֵּם אֲשֶׁר נָתַן שַׁבָּתוֹת לִמְנוּחָה וכו', וְאַחַר כָּךְ יַחֲזֹר וְיֹאמַר בְּרָכַת הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב, וְעַיִן בְּבֵאוּר הֲלָכָה** (ד"ה עד): **(כד) לְרֹאשׁ בִּרְכַּת הַמָּזוֹן.** דְּכֵיוָן דִּכְבָר סַיֵּם סֵדֶר בְּרָכוֹת דְּאוֹרַיְיתָא וְהִסִּיחַ דַּעְתּוֹ מֵהֶם וּפָתַח בְּהַטּוֹב וְהַמֵּטִיב,

שַׁעַר הַצִּיּוּן

וְהִנֵּה בְּלֶחֶם חֲמוּדוֹת בְּפֶרֶק תְּפִלַּת הַשַּׁחַר (סי' סז אות נ) מְצַדֵּד לְחַלֵּק, דְּדַוְקָא לְעִנְיַן תְּפִלָּה דְּלֹא יְהֵא אֶלָּא טָפֵק גַּם כֵּן מַחְמִירִין מִשּׁוּם דְּהַלְוַאי שֶׁיִּתְפַּלֵּל אָדָם כָּל הַיּוֹם כֻּלּוֹ מַה שֶּׁאֵין כֵּן לְעִנְיַן בִּרְכַּת הַמָּזוֹן, וְלַעֲנִיּוּת דַּעְתִּי לֹא נִהִירָא כְּלָל דְּהָרֵי הַמְּקוֹרָא שָׁם בִּירוּשַׁלְמִי פֶּרֶק אֵין עוֹמְדִין (ה"ג) דְּטָפֵק הַזְּכִיר שֶׁל רֹאשׁ חֹדֶשׁ טָפֵק לֹא הִזְכִּיר חוֹזֵר וּמִתְפַּלֵּל (ע"א) דְּבָטְפֵק הִתְפַּלֵּל אֵינוֹ חוֹזֵר וּמִתְפַּלֵּל, וְעַל כָּרְחֵךְ לְטַעֲמֵיהּ דְּכָאן מִשּׁוּם דְּהוּא אֲזַיל בָּתַר הָרֻבָּא וּכְהָהִיא יְרוּשַׁלְמִי דְּתַעֲנִית (פ"א ה"א) שֶׁהַבִּיאוּ הַפּוֹסְקִים, וְאִם כֵּן הוּא הַדִּין בִּבְרַכַת הַמָּזוֹן נָמִי: **(יג)** מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ז): **(יד)** אַף דִּבְדִרְךָ הַחַיִּים (דין ברכת המזון ס"ז) אֵיתָא בְּלֹא שֵׁם וּמַלְכוּת, וְהוּא לְפִי שִׁיטָתוֹ שֶׁהֶעְתִּיק בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ (שם ס"ט) גַּם כֵּן אֶת הַפְּתִיחָה בְּלֹא שֵׁם וּמַלְכוּת, אֲבָל לְפִי מַה שֶּׁנִּכְתַּב לְקַמָּיהּ (בביה"ל ד"ה אומר) מְהֻגָּרְבָּה רִאשׁוֹנִים דְּכֻלָּם סְבִירָא לְהוּ דְּגַם בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ הַפְּתִיחָה בְּשֵׁם וּמַלְכוּת, וְכָל שֶׁכֵּן (מז) אֱלֹהֵינוּ שֶׁלֹּא נִזְכַּר בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ וְכֵן מְצַדְּדִים יַעֲקֹב (סק"ג), וּכְאֶמְת אֲפִלּוּ אִם נִסְבּר כְּהַמָּגֵן אַבְרָהָם בְּדִין הַשֵּׁנִי דְּשָׁוֶה לְרֹאשׁ חֹדֶשׁ דְּשָׁכַח וְהִתְחִיל הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב שֶׁאֵין מַחֲזִירִין מִטַּעַם דְּיֵשׁ מְקַצָּת פּוֹסְקִים שֶׁפּוֹטְרִין דְּמַתָּר לְהִתְעַנּוֹת בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה וְאִם כֵּן

לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א] בשו"ע הרב (ס"א בסוגריים) כתב: אע"פ שספק ברכות להקל הסומן על סברא אחרונה וחותם לא הפסיד. ובסידור הנוסח הוא עם חתימה. **ב]** ובשו"ע הרב (ס"י) פסק שבר"ה אינו חוזר. ובסידור כתב שביום ר"ה אינו חוזר אבל בליל ראש השנה חוזר. **ג]** ובשו"ע הרב (ס"ט) כתב שאם נזכר אחר שהתחיל הטוב והמטיב, אפילו לא אמר אלא תיבת ברוך בלבד, אין לו תקנה בהזכרה כאן, וצריך לחזור לראש ברכת המזון. **ד]** ראה מה שהובא בליקוטי דברי הרב למשנ"ב ס"ק כג.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

הִלְכוֹת בִּרְכַּת הַמָּזוֹן סִימָן קפח

טָעָה וְלֹא הִזְכִּיר בָּהּ שֶׁל רֹאשׁ חֹדֶשׁ, בֵּין בַּיּוֹם * בֵּין בַּלַּיְלָה, [*] (כה) * אוֹמֵר בָּרוּךְ שֶׁנָּתַן רָאשֵׁי חֳדָשִׁים לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל לִזְכָּרוֹן [ט]וְאֵינוֹ חוֹתֵם בָּהּ. וְהוּא שֶׁנִּזְכַּר קֹדֶם שֶׁהִתְחִיל הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב, אֲבָל אִם לֹא נִזְכַּר עַד שֶׁהִתְחִיל הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב אֵינוֹ חוֹזֵר, (כו) מִפְּנֵי שֶׁאֵינוֹ חַיָּב לֶאֱכֹל פַּת כְּדֵי שֶׁיִּתְחַיֵּב לְבָרֵךְ בִּרְכַּת הַמָּזוֹן. (כז) [י]וְחֹל הַמּוֹעֵד דֵּינוֹ כְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ. הַגָּה: וְאָפְשָׁר דְּמָקוֹם יֵשׁ לְאָמְרוֹ בְּתוֹךְ שְׁאָר הָרַחֲמָן כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר לְעֵיל גַּבֵּי עַל הַנִּסִּים סוֹף סִימָן קפ"ו, [*] וְאוּלַי יֵשׁ לְחַלֵּק כִּי בְּיַעֲלֶה וְיָבֹא יֵשׁ בּוֹ הַזְכָּרַת שֵׁמוֹת *וְאֵין לְאָמְרוֹ לְכַתְּלָה, כֵּן נִרְאֶה לִי וְכֵן נוֹהֲגִין. [ל]אִם חָל רֹאשׁ חֹדֶשׁ בְּשַׁבָּת וְהִזְכִּיר שֶׁל שַׁבָּת וְלֹא הִזְכִּיר שֶׁל רֹאשׁ חֹדֶשׁ וְלֹא נִזְכַּר עַד שֶׁהִתְחִיל הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב,

ט הרי"ף שם (לו:). וְרַמְבַּ"ם בְּפֶרֶק ב' (ה"ג). י שם בַּגְּמָרָא (ע"ב). כ סמ"ג (עשין כו) וְכָל בּוֹ (סי' כה) וְרַבֵּנוּ יְרוּחָם נְתִיב א' חֵלֶק ב'. ל טוּר בְּשֵׁם רַבֵּנוּ יוֹסֵף וְהַמְּרְדְּכַי (פ"ו סי' קצו) וְהַגְּהוֹת מָרְדְּכַי בְּפֶרֶק ב' דְּשֶׁבֶת (סי' תנו).

בְּאֵר הַיטֵב

הַשָּׁנָה. הָרַב בַּעַל כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (הגה"ט) פָּסַק דִּבְרֹאשׁ הַשָּׁנָה וְיוֹם כִּפּוּר דְּהַיְינוּ חוֹלָה שֶׁאֹכַל בְּיוֹם כִּפּוּר, אִם טָעָה וְלֹא אָמַר יַעֲלֶה וְיָבֹא שֶׁיֹּאמַר בָּרוּךְ אֲשֶׁר נָתַן יָמִים טוֹבִים לְיִשְׂרָאֵל וְחוֹתֵם בָּרוּךְ מְקַדֵּשׁ יִשְׂרָאֵל וְיוֹם הַכִּפּוּרִים, וְהָרַב בְּנֵי חַיָּא (הגה"ט) חוֹלֵק וּפָסַק דְּאֵינוֹ חוֹתֵם בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה וְיוֹם כִּפּוּר, וְכֵן פָּסַק הַמָּגֵן אַבְרָהָם (סק"ז) דְּאֵינוֹ חוֹתֵם דְּהָוֵי

בְּשָׁנָה בְּאָמְצַע בִּרְכַּת הַמָּזוֹן וְלֹא יָדַע בְּאֵיזֶה בְּרָכָה עוֹמֵד חוֹזֵר לְרֹאשׁ בִּרְכַּת הַמָּזוֹן עַיֵּן שָׁם: **[בשו"ע] אוֹמֵר בָּרוּךְ כו'.** וּמִשְּׁמָע דְּאֵינוֹ אוֹמֵר בָּהּ שָׁם וּמַלְכוּת בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ עַיֵּן שָׁם (סק"ט) כָּתַב שֶׁיֵּשׁ לְחוֹשׁ לְדַעַת מָרָן הַבַּיִת יוֹסֵף וּבְכַרְמֵי יוֹסֵף (סק"ט) וּמוֹרֵ"ם (דרכי משה אות ז) דְּקַאי בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ וְעַיֵּן בְּאַחֲרוֹנִים, וּבְאֵלִיָּה רַבָּה (סק"ו) דַּיְקִינַן מִדְּקָאָמַר בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ וְכֵן נִרְאֶה לִי דְּקַאי בְּיוֹתֵר, וְצָדַד שֶׁיֵּשׁ לוֹמַר דְּגַם הָרַי"ף (לו.) וְהָרַמְבַּ"ם (פ"ב ה"י"ג) דַּיְקִינַן כֵּן וְסָפַק בְּרָכוֹת לְהַקֵּל עַיֵּן שָׁם: **[בהגר"א] וְאוּלַי יֵשׁ לְחַלֵּק כו'.** עַיֵּן בְּבֵאוּר יַעֲקֹב דַּף י"ב כָּתַב לְחַלֵּק דִּבְרֹאשׁ חֹדֶשׁ לְדִבְרֵי הַכֹּל אֵינוֹ

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

אֲשֶׁר נָתַן כו', מִכָּל מָקוֹם בְּזֶה שְׁכָּבָר אָמַר לְמִדְנֵי חֶסְדֶּךָ בְּדִיעְבַד כָּלֵי עָלְמָא מוֹדוּ דְּיָכוֹל לוֹמַר רָצָה וְלָהֶחָתֹם אַחַר כָּךְ בּוֹנֶה יְרוּשָׁלַיִם. אַךְ אִם סִיֵּם בּוֹנֶה יְרוּשָׁלַיִם אָמַן וְהִתְחִיל בָּרוּךְ אַתָּה ה' אֲשֶׁר בָּחַר בְּנוֹתָיו כו' לֹא יַחְתֹּם לוֹמַר בְּרָכָה רְבִיעִית, צָרִיךְ לַחֲזֹר לְרֹאשׁ לְרַעַת הָרַמְבַּ"ם (פ"ב ה"י"ב) וְהָרֹא"ש (פ"ז סי' כג) דְּקַיְימָא לָן כְּוָותֵיהוּ דְּהָא סֵיַם בְּרָכוֹת דְּאוֹרַיְיתָא כו', וְאַף אִי אָמַר לְמִדְנֵי חֻקֶּיךָ הָוֵי לֵיהּ כְּהַתְחָנוּנִים דְּחוֹזֵר לְרֹאשׁ עַיֵּן שָׁם. וְעַיֵּן שָׁם (סק"ח) בְּשֵׁם מַהֲרַ"י מוּלְכּוֹ אִם נִזְדַּמֵּן

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

דָּמֵי לַעֲקִירַת רַגְלַיִם בִּתְפִלַּת שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה דְּחוֹזֵר לָרֹאשׁ אִם טָעָה בְּאֶיזֶה דָּבָר. וְאִם טָעָה בִּבְרָכָה רְבִיעִית, כְּגוֹן שֶׁלֹּא אָמַר בָּהּ שֵׁם וּמַלְכוּת אַף עַל פִּי שֶׁכָּבָר גָּמַר אוֹתָהּ אֵינוֹ חוֹזֵר אֶלָּא לְהַטּוֹב וְהַמֵּטִיב, שֶׁהִיא בְּרָכָה בִּפְנֵי עַצְמָהּ [מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ח) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים]: ז (כה) **אוֹמֵר בָּרוּךְ שֶׁנָּתַן.** עַיֵּן בְּבֵאוּר הֲלָכָה (ד"ה אומר) שֶׁבֵּרְכוּ בְּשֵׁם רֹב הַפּוֹסְקִים דְּגַם אוֹתָהּ צָרִיךְ לוֹמַר בְּשֵׁם וּמַלְכוּת: (כו) **מִפְּנֵי שֶׁאֵינוֹ חַיָּב וְכו'.** דְּדַוְקָא בְּשַׁבָּת וּבְיוֹם טוֹב יוֹתֵר מִסְּעוּדָה אַחַת בַּיּוֹם וּסְעוּדָה אַחַת בַּלַּיְלָה שֶׁמְּחַיֵּב לֶאֱכֹל, אֲבָל אִם אָכַל וְשָׂבַע לְהַזְכִּיר מֵעֵין הַמְּאוֹרָע בְּבִרְכַּת הַמָּזוֹן אֵינוֹ צָרִיךְ לַחֲזֹר כְּמוֹ בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ, אִם לֹא כְּשֶׁלֹּא אָכַל הַסְּעוּדָה בַּלַּיְלָה שֶׁמְּחַיֵּב לֶאֱכֹל בַּיּוֹם שְׁתַּיִם כְּדִלְקַמָּן בְּסִימָן תקכ"ט (ס"ק יג), דְּאָז אֲפִלּוּ בִּסְעוּדָה שְׁנִיָּה חוֹזֵר [פְּרִי מְגַדִּים (א"א ס"ק טו)]: **(כז) וְחֹל הַמּוֹעֵד דֵּינוֹ כְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ.** לְעִנְיַן שֶׁאֵין צָרִיךְ לַחֲזֹר. וְהוּא הַדִּין לְעִנְיַן שֶׁאִם נִזְכַּר קֹדֶם שֶׁהִתְחִיל הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב אוֹמֵר בָּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם שֶׁנָּתַן (יט) מוֹעֲדִים לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל לְשָׂשׂוֹן

בֵּאוּר הַלָּכָה

גַּם כֵּן דְּחוֹזֵר לְרֹאשׁ אוּלַי טַעֲמוֹ גַּם כֵּן הוּא כִּסְבָרַת רַשׁ"י עַיֵּן שָׁם, וְכֵן מְצָאתִי גַּם כֵּן בִּנְהַר שָׁלוֹם (סק"ה) שֶׁהִשִּׂיג עַל הַמָּגֵן אַבְרָהָם בָּזֶה. וְהִנֵּה בֶּאֱמֶת כָּל הָרִאשׁוֹנִים בְּעַלֵי שִׁיטָה זוֹ דְּחוֹזֵר לְרֹאשׁ שְׁזָכְרָתִי לְמַעְלָה לְבַד מֵהָרֹא"ש וְרַבֵּנוּ יְרוּחָם תַּלְמִידוֹ כֻּלָּם לֹא זָכְרוּ סְבָרָא זאת דְּשָׁלְשָׁה בְּרָכוֹת חֲשׁוּבוֹת כְּחַד, וְהָהֶכְרֵחַ שֶׁהַכְּרִיחַ לְהָרֹא"ש לְחַדֵּשׁ דִּין זֶה הוּא לְתָרֵץ קֻשְׁיַּת הָרַאֲב"ד (שם) עַל שִׁיטָה זוֹ דְּמִי גָּרַע מֵאוֹמֵר תַּחֲנוּנִים לְאַחַר תְּפִלָּה שֶׁלֹּא מִקְּרֵי עֲקִירָה עֲדַיִן, וּמְשׁוּם זֶה הָצְרַךְ לְחַדֵּשׁ דְּנִהְיֶה דִּלֹא מִקְּרֵי עֲקִירָה מִכָּל מָקוֹם חוֹזֵר לְרֹאשׁ מְשׁוּם דְּכוּלְּהוּ שֶׁלֹּשׁ בְּרָכוֹת כִּבְרָכָה אֲרִיכְתָּא דְּמֵי, אֲבָל אֵין אָנוּ צְרִיכִין לָזֶה, אֶחָד כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הַפְּרִי מְגַדִּים (א"א סק"ח) וְהַנְּהָר שָׁלוֹם (שם) לְדַעַת רַשׁ"י (שם), וְגַם עַיֵּן בְּחִדּוּשֵׁי הָרַאֲ"ה לְהִלְכוֹת הָרִי"ף (שם) שֶׁפָּלִיג גַּם כֵּן אַהֲרַאֲ"ד וּמִתַּרֵץ קֻשְׁיָתוֹ בְּפָנִים אֲחֵרִים, וְהוּא דְּלֹא דְּמֵי כְּלָל לְרֵגִיל לוֹמַר תַּחֲנוּנִים אַחַר תְּפִלָּה, דְּתַחֲנוּנִים כְּתִפְלָה אֲרִיכְתָּא דְּמֵי, אֲבָל כָּאן לֵיכָּא לְמֵימַר דְּהַטּוֹב וְהַמֵּטִיב הוּא כִּבְרָכָה אֲרִיכְתָּא דְּאַדְרַבָּה כָּאן קָבְעוּ לָהּ בֵּינֵיהֶם בְּאֶמְצַע וְעָשְׂאוּ לְנַחְמָה סוֹף בְּרָכוֹת וּפְתִחוּ בְּהַטּוֹב וְהַמֵּטִיב בִּכְרָכָה, הֲרֵי דַּעֲשָׂאוּהוּ כִּבְרָכָה בִּפְנֵי עַצְמוֹ לְגַמְרֵי, וְכֵן כָּתַב בִּמְגַדּוֹל עֹז (שם) וְכֵן כָּתַב בְּשִׁיטָה מְקֻבֶּצֶת בְּרָכוֹת (שם) עַיֵּן שָׁם, וּלְפִי זֶה לֹא צְרִיכִנן כְּלָל לְסִבָּרַת הָרֹא"ש דְּשָׁלֹשׁ בְּרָכוֹת חֲשׁוּבוֹת כְּאַחַת, וְאַדְרַבָּה מַשְׁמַע דְּלֹא סְבִירָא לֵיהּ כְּלָל סְבָרָא זוֹ דְּאִי סְבִירָא לֵיהּ כֵּן לֹא הָיָה צָרִיךְ לְתָרוּצוֹ. הֵיוֹצֵא מִדְּבָרֵינוּ דִּלְרַשׁ"י וְהָרַאֲ"ה מוֹכַח דְּלֹא סְבִירָא לְהוּ כְּסִבָּרַת הָרֹא"ש, וְגַם הֲלֹא בְּלָאו הָכֵי הָרַאֲב"ד וְהָרַשְׁבָּ"א וְהָרַבֵּנוּ יוֹנָה וְהָרוֹקֵחַ פְּלִיגִי אַעִקַּר דִּינָא דְּמִחַבֵּר וּסְבִירָא לְהוּ דְּגַם בְּטָעָה בְּבוֹנֶה יְרוּשָׁלַיִם וּפָתַח בְּהַטּוֹב וְהַמֵּטִיב אֵינוֹ חוֹזֵר לְרֹאשׁ כִּי אִם לִבְרָכַת רַחֵם, וְאַף שֶׁבָּזֶה קָשֶׁה לְסָמְכָם עֲלֵיהֶם מֵאַחַר שֶׁרֹּב הָרִאשׁוֹנִים פָּסְקוּ דְּחוֹזֵר לְרֹאשׁ בִּרְכַּת הַמָּזוֹן כְּדַעַת הַמְּחַבֵּר כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְתִּי לְמַעְלָה, מִכָּל מָקוֹם הַיְינוּ דַּוְקָא בְּשֶׁכְּבָר סִיֵּם בְּרָכוֹת שֶׁל תּוֹרָה וּפָתַח בְּהַטּוֹב וְהַמֵּטִיב וּמִשֶּׁעַם דַּחֲשִׁיב כַּצְּעָקַת רַגְלַיִם בִּתְפִלָּה דְּחוֹזֵר לְרֹאשׁ הַתְּפִלָּה וְכֵמוֹ שֶׁכָּתַב רַשׁ"י וְהָרַא"ה, אֲבָל לֹא בְּעוֹמֵד בְּאֶמְצַע בִּרְכַּת הַמָּזוֹן וְנִזְכַּר שֶׁטָּעָה דְּיַחֲזֹר לְרֹאשׁ וּמִשֶּׁעַם דִּג' בְּרָכוֹת חֲשׁוּבוֹת כְּאַחַת, דָּזֶה לֹא נִזְכַּר כְּלָל אַף לְכַעֲלֵי שִׁיטָה זוֹ, א]**וְעַל כֵּן דִּין זֶה דְּמָגֵן אַבְרָהָם** (שם) **צָרִיךְ עִיּוּן גָּדוֹל לְמַעֲשֶׂה:**

ז * **בֵּין בַּלַּיְלָה.** וְאַף עַל גַּב דְּלִגַבֵּי תְּפִלָּה קַיְימָא לָן דְּאֵין מַחֲזִירִין אוֹתוֹ אִם שָׁכַח יַעֲלֶה וְיָבֹא בְּלֵיל רֹאשׁ חֹדֶשׁ, הָנֵי מִילֵּי לְהַחְזִיר אֲבָל לְהוֹסִיף בְּרָכָה אֲפִלּוּ בַּלַּיְלָה נָמֵי [טוּר], וְעַיֵּן רַשְׁבָּ"א שֶׁלְּהֵי פֶּרֶק תְּפִלַּת הַשַּׁחַר (כט. ד"ה כתב) מַה שֶּׁכָּתַב בָּזֶה:

* **אוֹמֵר בָּרוּךְ שֶׁנָּתַן וְכו'.** עַיֵּן בְּשַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה (ד"ה אומר) בְּשֵׁם הַבְּרָכִי יוֹסֵף (סק"ט) וְכֵן מִסְתַּפֵּק הַפְּרִי מְגַדִּים (משב"ז סק"ו) עַיֵּן שָׁם. אָמְנָם לְדִינָא נִרְאֶה דְּיֵשׁ לְסָמֹךְ אַהֲנֵי רַבָּוותָא דְּכָתְבוּ בְּהָדְיָא דְּהַפְּתִיחָה צָרִיךְ לוֹמַר בְּשֵׁם וּמַלְכוּת, הֲלֹא הַמָּה הִשְׂכֵּילֵי לֵקָט בְּהִלְכוֹת רֹאשׁ חֹדֶשׁ (סי' קפב) וּבְסָפְקֵי רֵיאַ"ז לִבְרָכוֹת עַיֵּן שָׁם, וְכֵן הוּא בְּרַבֵּנוּ יְרוּחָם בְּדִינֵי שַׁבָּת (נתיב יא ח"א), וְכֵן מוּכָח מִתּוֹסְפוֹת ר' יְהוּדָה (מט. ד"ה אי) מַה שֶּׁכָּתַב בְּטַעֲמָא דְּאֵינוֹ חוֹתֵם מְשׁוּם דְּהָוֵי כְּבִרְכַּת הַפֵּרוֹת וְהַמְּצוֹת שֶׁהֵם בְּלִי חֲתִימָה וּמַשְׁמַע דְּעַל כָּל פָּנִים פּוֹתֵחַ בְּשֵׁם וּמַלְכוּת, וְכֵן מַשְׁמַע בְּשִׁיטָה מְקֻבֶּצֶת שָׁם (מט. ובא"ש) עַיֵּן שָׁם, וּמִלְּבַד זֶה יֵשׁ עוֹד חָבָל רִאשׁוֹנִים דְּסִבְרִי לְהוּ לְדִינָא שֶׁהִיא בְּרָכָה גְּמוּרָה אַף לְעִנְיַן חֲתִימָה כְּמוֹ שַׁבָּת וְיוֹם טוֹב [וּמִמַּילָּא דִּבְרֵדַאי כָּל שֶׁכֵּן דִּצְרִיךְ לִהְיוֹת בְּשֵׁם וּמַלְכוּת בְּהַפְתִּיחָה], הֲלֹא הַמָּה הַבַּעַל הֲלָכוֹת גְּדוֹלוֹת (פ"ב הלכות קידוש) וְהָרוֹקֵחַ (סי' שלט) וְהָרַאֲבַ"ן (ברכות סי' קפו) וְהָאֶשְׁכּוֹל (הלכות סעודה) לַחַד גִּרְסָא בַּגְּמָרָא וְתוֹסְפוֹת רַבֵּנוּ יְהוּדָה (מט: ד"ה מסקנא) וְהָאוֹר זָרוּעַ (ח"א סי' ר) בְּשֵׁם הֵירוּשַׁלְמִי [וּבְתוֹסְפֵי הָרֹא"ש (מט. ד"ה אי) מְצַדֵּד גַּם כֵּן הָכִי, וְכֵן כָּתַב הַשּׁוּר שֶׁאֲבִיו הָרֹא"ש מַסְכִּים לָזֶה לְדִינָא אַף שֶׁבְּרֹא"ש לֹא הִכְרִיעַ בְּהָדְיָא], וְאַף שֶׁאֵין אָנוּ נוֹהֲגִין כֵּן לְעִנְיַן חֲתִימָה עַל כָּל פָּנִים הַפְּתִיחָה צָרִיךְ לִהְיוֹת בְּשֵׁם וּמַלְכוּת, מֵאַחַר שֶׁאַף כָּל הָנֵי פּוֹסְקִים דִּסְבִירָא לְהוּ שֶׁאֵין חוֹתֵם אֵין בְּהֶם אֶחָד שֶׁכָּתַב בְּהָדְיָא שֶׁגַּם פְּתִיחַת הַבְּרָכָה הוּא בְּלֹא שֵׁם וּמַלְכוּת, וְאִדְּרַבָּה הָרַבֵּה פּוֹסְקִים דִּקְיְימִי בְּשִׁיטָתֵיהוּ לְעִנְיַן חֲתִימָה כְּתִבְּרִיא בְּהָדְיָא בְּפְתִיחַת בִּרְכַּת רֹאשׁ חֹדֶשׁ שָׁם וּמַלְכוּת כְּמוֹ בְּשַׁבָּת וְיוֹם טוֹב וְכֵן הָעִקָּר לְהַלָּכָה (פ"ב ה"י"ב) וְשָׁלְחָן עָרוּךְ הַגְּרַ"ז (ס"י) וְחַיֵּי אָדָם (ס"י) (ח"א כלל מז ס"ב):

* **וְאֵין לְאָמְרוֹ לְכַתְּלָה.** עַיֵּן בְּמָגֵן אַבְרָהָם (ס"ק יא) שֶׁתָּמַהּ עַל זֶה דְּכִי אָסוּר לוֹמַר תַּחֲנוּנִים שֵׁנִּתְקְנוּ בְּרָכָה לְכַתְּלָה אָסוּר, וְרָאִיתִי בְּסֵפֶר

שַׁעַר הַצִּיּוּן

מַהֲרַ"שׁ (ע' מנהגי מהר"ש סי' מג) **דְּאַפְלוּ אִם אָמַר תִּבַּת בָּרוּךְ אַתָּה ה' בּוֹנֶה, כָּל זְמַן שֶׁלֹּא סִיֵּם כָּל הַבְּרָכָה מִקְרֵי עֲדַיִן עוֹמֵד בְּאֶמְצַע הַבְּרָכָה** (וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ לְמָה שֶׁלֹּא יְהֵיהּ לְהַבְּרָכָה שׁוּם מַשְׁמָעוּת וְהָוֵי לְכַתְּלָה) **וְחוֹזֵר לְרֹצֶה.** וְכָתַב הָאֵלִיָּה רַבָּה שֶׁכֵּן מַשְׁמַע גַּם כֵּן קָצַת בְּבַעַל הֲלָכוֹת גְּדוֹלוֹת (פ"ב הלכות קידוש) (וְצָרִיךְ לוֹמַר לְפִי זֶה דְּהָא דַּיְקִינַן לָן בְּסִימָן תרפ"ב (שם) דְּמִכַּיָּון שֶׁהִזְכִּיר הַשֵּׁם שׁוּב גּוֹמֵר הַבְּרָכָה, הַיְינוּ מִשּׁוּם דְּמֵירֵי שָׁם בְּעַל הַנִּסִּים דְּהוּא מִדְּבָרִים שֶׁהוּא רַק לְמַצְוָה לְכַתְּחִלָּה וּבְדִיעֲבַד אֵין מַחֲזִירִין אוֹתוֹ וּלְהָכִי גּוֹמֵר הַבְּרָכָה וּכְמוֹ שֶׁהֲבִיא הַחַיֵּי אָדָם (ח"א) בְּכָלָל כ"ד

לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א] ובשו"ע הרב (ס"ט) פסק כהמג"א.

עוֹן וְהֶדֶר - Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah